

KÖNYVTÁROS

Budapest

1972 AUG

028-1

244

könyvekről

Vallomások

Egyidőben, de egymástól függetlenül két „vallomás”-kötet jelent meg; könyvtárosok, magyartanárok, diákok számára nélkülözhetetlen kézikönyvek. A szerény külső (vagy inkább nagyon is silány kivitel) igazi értéket takar, s legalább egy előnye van: mindkét könyv olcsó. A könyvtárak több példányban szerezzék be, kötetésüket azonban el ne mulasszák.

Gábor Emil a *Vallomások az írásról* c. kötet szerkesztője századunk első felének legkiválóbb íróit szólaltatja meg. A „vallomások” különböző műfajokban készültek, akad köztük hosszabb tanulmány, mint például Ady *Petőfi nem alkuszik* c. monografikus írása; Németh László *Népi író* c. szociológiai indítású, különböző társadalmi osztályok közérzetét is érzékeltető alapvető összefoglalása a népi írók mozgalmáról, beléfolgaltva a legkiemelkedőbb személyiségek útjának, mondanivalójának és műveinek elemzését; Lukács György *Ady, a magyar tragédia nagy énekes* c. esszéje, József Attila *Irodalom és szocializmus* c. filozófiai mélységű előadása és Illés Endre *„Magadat mindig kitakartad...”* c., József Attiláról szóló tanulmánya, mely különösen József Attila saját gondolataival egybevetve mond igen sokat, hasonlóképpen egybevetve válnak érdekessé Radnóti szintén József Attiláról szóló jegyzetei is. Akad didaktikai célzatú írás, mint például Babits Mihály máig is időszerű *Irodalmi nevelés-e*, a gondolat és beszéd, nyelv és stílus, logika és kifejezésmód összefüggéseit taglaló. (Megszívlelendő tézise: „Minden rossz mondat törött ablak, melyen át egy rossz gondolatra látni. Görbe hüvelyben nincs egyenes kard.”) A sokféle ágazó, s megannyi résztudományt összefoglaló irodalomtörténet fölépítésébe enged bepillantást Szerb Antal *Lectori salutem* (Az olvasó köszöntése) c. írása, nagy művének bevezetője; míg Illyés Gyula *Móricz Zsigmondja* szubjektív emlék; Móricz, Kosztolányi, Szabó Lőrinc remekbe készült kis esszéi viszont ars poeticák, az alkotás céljáról és módjáról készült vallomások. A sokféle műfajból még a kritika s a karcolat sem hiányzik: Bálint György képviseli.

A kötet összeállítása sokhúru hangszerre emlékeztet: különböző indítású, világnézeti írók szólnak sokféle módon és műfajban. Írásaikból valóságos korrajz és körkép kerekedik ki, melyet a humanizmus és haladás alapgondolata fog össze. Közös jellemzőjük a magas színvonal, melyet a válogató alapszempontnak tekintett.

A másik kötetet az Irodalmi Múzeum és a Népművelési Propaganda Intézet adta ki *Írói vallomások* címmel. A vallomástevők mai magyar írók. Maiak akkor is, ha a vallomástevés és megjelenés közötti hosszú időben néhányan (Berda József, Füst Milán, Gereblyés László, Kassák Lajos, Kodolányi János, Tamási Áron, Veres Péter) eltávoztak közülünk.

A kötet ugyanis soká késett. Összeállítója, Tóbiás Áron még 1964-ben küldte ki körlevelét száz író címére, s a válaszokból olyanfajta antológiát remélt létrehozni, amilyen hajdan a Száz Magyarok Könyve volt, s melynek élén Ady önvallomása állott; és hasonló jellegűt Kóhalmi Béla vállalkozásaihoz is (Könyvek könyve, 1918; Az új könyvek könyve, 1937.). A száz levélre azonban csak 37 válasz érkezett; kötetre elég, ha távolról sem teljes. (E válaszok gyűjtésével egyidőben kezdte el az Elet és Irodalom Látogatóban c. sorozatát; szintúgy a Könyvtáros is Beszélgetéseit; ám Tóbiás nem interjúkat, hanem szubjektív önvallomásokat kért, szabadon formált önportrékat, ars poeticákat.) Közlésüket a Tükör kezdte el, a kötet kiadását előbb a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár tervezte, majd mint profiljába nem illőt, elejtette a tervet. Néhány író azóta saját kötetében már megjelentette önvallomását.

Most végre megjelent a kötet; korrajz ez is, akár az előbbi, címzettjei is ugyanazok. Kiváltképp tanulságos, mert rólunk, kortársakról is szól; az írók egyéni emlékei valamennyiünk tudatában élnek, akár saját személyünkben éltük át velük az évtizedeket, akár csak felmenőinktől hallottunk róluk: a vallomások hitelesítő tanúi maguk az olvasók. (Vallomás az írásról. Tankönyvkiadó. Diákkönyvtár sorozat. 330 l. 9 Ft; Írói vallomások. Irodalmi Múzeum — NPI, 1971. 193 l. 18 Ft)